

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روایت تسهیل گران جوانی جمعیت

بازخوانی یک حرکت مردمی برای جوانی ایران

علی اکبر روحی گل خطمی

سرشناسه: روحی گل ختمی، علی اکبر، ۱۳۶۸ - Rohi Golkhatmi, Aliakbar
عنوان و نام پدیدآور: وایت تسهیل گران جوانی جمعیت: بازخوانی یک حرکت مردمی برای جوانی ایران/علی اکبر روحی گل ختمی؛ مشاورین محتوایی جعفر رئیسین زاده، ... [و دیگران].

مشخصات نشر: مشهد: بهار اندیشه، ۱۴۰۵.

مشخصات ظاهری: ۶۴ ص: مصور (رنگی)، جدول، عکس؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۴۷۷-۸۰-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: مشاورین محتوایی جعفر رئیسین زاده، محمد تقی شفیعی، علی گودرزی، سیدهادی طالبیان، حجت رضازاده.
یادداشت: کتابنامه: ص. ۵۰-۵۱.

یادداشت: واژه نامه.

عنوان دیگر: بازخوانی یک حرکت مردمی برای جوانی ایران.

موضوع: ازدیاد جمعیت -- جنبه های مذهبی - اسلام -- Islam -- Religious aspects -- Overpopulation

تنظیم خانواده -- ایران -- نمونه پژوهی -- Case studies -- Iran -- Birth control

تسهیلات گروهی -- ایران -- نمونه پژوهی -- Case studies -- Iran -- Group facilitation

ارتباط در گروه های کوچک -- Communication in small groups

تصمیم گیری گروهی -- ایران -- Iran -- Group decision making

افزوده: رئیسین زاده، جعفر، ۱۳۶۰

رده بندی کنگره: HB۲۳۰/۱۷

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۱

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۵۵۲۵۵۶

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

روایت تسهیل گران جوانی جمعیت

بازخوانی یک حرکت مردمی برای جوانی ایران

مولف: علی اکبر روحی گل ختمی

طراح جلد و صفحه آرا: رضا نبی زاده، علی موسایی پور

مشاورین محتوایی: جعفر رئیسین زاده، حجت الاسلام شفیعی،

حجت الاسلام علی گودرزی، سیدهادی طالبیان، حجت رضا زاده

انتشارت: بهار اندیشه

نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۴۰۵

شمارگان: ۵۰۰

قطع: رقعی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۴۷۷-۸۰-۳

قیمت: ۲۵۰٫۰۰۰ تومان

مرکز پخش: موسسه فرهنگی هنری روح دانایی (کانون شهید روحی)

۹۱۵۰۷۵۱۸۴۸ - www.m-ketab.ir - www.mketab.ir

کلیه حقوق مادی و معنوی اثر متعلق به مولف می باشد

فهرست مطالب

پیشگفتار نویسنده - چرایی ثبت تجربه.....	۸
در آغاز کلام:.....	۱۰
مقدمه.....	۱۱
فصل اول - تولد یک طرح ملی (از ایده تا اجرا).....	۱۳
فصل دوم - روش شناسی پیوست نگاری فرهنگی.....	۱۹
فصل سوم - روایت‌های میدانی تسهیل‌گران تغییر.....	۲۳
فصل چهارم - درس آموخته‌ها و نتایج تحول میدانی.....	۲۷
فصل پنجم - تحلیل اثربخشی و یافته‌های کلیدی.....	۳۱
فصل ششم - راهبردهای آینده و توسعه پایدار طرح.....	۳۷
منابع و مأخذ.....	۵۰
گزارش تصویری.....	۵۴

تقدیم به
رهبر شهید انقلاب اسلامی
حضرت آیت‌الله العظمی
شهید امام سید علی حسینی خامنه‌ای

که همواره با نگاه راهبردی و دغدغه‌ای عمیق، مسئله جوانی جمعیت و آینده انسانی ایران عزیز را یادآور شدند و بر اهمیت آن برای تداوم پیشرفت، هویت و اقتدار این سرزمین تأکید داشتند.

باشد که این اثرگامی هرچند کوچک در مسیر توجه به آینده نسل‌های ایران و پاسداشت این دغدغه بزرگ ملی باشد.

به یاد

همه شهدای جنگ‌های تحمیلی اول، دوم و سوم ایران عزیز

و به‌ویژه

فرماندهان، سرداران، دانشمندان و سربازان شهیدی که جان خود را در
راه امنیت، استقلال و سربلندی ایران فدا کردند.

همچنین به یاد

۱۶۸ گل پرپر شده مدرسه «شجره طیبه» میناب

و ۱۰۰ شهید ناوشکن «دنا»

که نام و یادشان برای همیشه در حافظه این سرزمین زنده خواهد ماند.

پیشگفتار

این کتاب، روایت مردمی است که تصمیم گرفتند آینده ایران را تغییر دهند. روایت زنانی که در سن بالا مادر شدند، مردانی که پدری را به عنوان (جهاد اکبر) شناختند، جوانانی که از لذت‌های فردی گذشتند و خانواده‌ای تشکیل دادند، و بزرگترهایی که تجدید نظر کردند و فرزند جدیدی به زندگی خود دعوت کردند.

اما پیش از هر چیز، این کتاب سپاسنامه است:

سپاس از پیامبر گرامی اسلام ﷺ که فرمودند: ازدواج کنید تا صاحب فرزند شوید و نسل شما زیاد گردد، من در روز قیامت به زیادی افراد اتمم بر امت‌ها دیگر مباحثات می‌کنم حتی به فرزندان سقط شده از آنها.

سپاس از رهبر شهید انقلاب که دلسوزانه هشدار دادند و راه نشان دادند.

سپاس از بنیاد کرامت رضوی که جرأت کرد و قدم پیش گذاشت.

سپاس از معاونت خدمات اجتماعی که اجرا کرد و همراهی نمود.

و بالاتر از همه، سپاس از تسهیل‌گران غیور این مرز و بوم که بدون چشمداشت مادی، تنها برای خدا و برای ایران، به میدان آمدند.

چرا این کتاب نوشته شد؟ سه دلیل اصلی داشتیم:

اول: ثبت تجربه

ما معتقدیم تجربه‌های موفق باید مستند شوند، نه برای خودنمایی، که برای عبرت‌آموزی دیگران.

دوم: انتقال دانش

آنچه در این سال‌ها آموخته‌ایم — هم موفقیت‌ها، هم اشتباهات — ارزشمند است.

سوم: الهام بخشی

امیدواریم خواندن داستان تسهیل‌گران، به دیگران نیز انگیزه دهد.

این کتاب برای کیست؟

- برای سیاست‌گذاران
- برای مدیران اجرایی
- برای فعالان فرهنگی
- برای محققان و دانشجویان
- برای مردم عزیز ایران

روش کارما

ما به جای نگاه از بالا، نگاه از پایین را انتخاب کردیم. با ۹۰ تسهیل‌گر گفت‌وگو کردیم، داستان‌هایشان را شنیدیم.

این کتاب را با این امید به شما تقدیم می‌کنیم که نه پایان یک راه، که آغاز راه‌های بسیار باشد.

علی اکبر روحی گل خطمی

کارشناس ارشد مدیریت و جمعیت پژوه

بهار ۱۴۰۵ / مشهد مقدس

در آغاز کلام:

مواجهه با چالش کاهش نرخ رشد جمعیت و پدیده سالمندی، تنها با سیاستهای کلان دولتی قابل حل نیست. این بحران نیازمند بستری فرهنگی و مشارکت مردمی است. تجربه "تسهیلگران جوانی جمعیت" به عنوان یک آزمایش اجتماعی مبتنی بر اجتماعات محلی، داده‌های گران بها و الگوهای عملیاتی تولید کرده که میتواند راهنمای سیاستگذاران و فعالان مدنی قرار گیرد. هدف از این کتاب، نه تنها ثبت یک روایت تاریخی، که ارائه مدلی برای "مهندسی اجتماعی مشارکت محور" است. ثبت این تجربه برای جلوگیری از تکرار اشتباهات و گسترش موفقیت‌ها ضروری بود.

در این بخش، قدردانی از تمامی حامیان، مشارکت‌کنندگان، تسهیلگران و نهادهای همراه که این حرکت مردمی را ممکن ساختند، بیان خواهد شد. از صبر خانواده‌های عزیز و همراهی بی‌چشمداشت مسئولان دلسوز نیز سپاسگزاری می‌شود. این روایت، حاصل صدها ساعت گفت‌وگو، مشاهده و همدلی با جامعه است و بدون اعتماد مردم و تلاش بی‌وقفه تیم اجرایی به ثمر نمی‌نشست.

مقدمه:

پیوست نگاری فرهنگی و تجربه نگاری طرح تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت آستان قدس رضوی (داستان موفقیت) در راستای ثبت تجربیات و اقدامات فرهنگی تسهیل‌گران آموزش دیده توسط معاونت خدمات اجتماعی بنیاد کرامت رضوی در دوره‌های ذیل و در تاریخ ۲۰ الی ۳۰ مهر ۱۴۰۲ انجام گردید.

۱- دوره آموزشی فعالان جمعیت سطح استان بصورت حضوری و فعالان جمعیت کشور بصورت مجازی: ۴۰۰ نفر

۲- دوره آموزشی خدمه خواهر حرم مطهر رضوی: ۲۰۰۰ نفر

۳- دوره آموزشی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد مشهد: ۱۰۰ نفر

۴- دوره آموزشی مشاورین اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی: ۱۰۰ نفر

۵- دوره آموزشی بهورزان و مراقبین سلامت مشهد: ۱۲۰۰ نفر

۶- دوره آموزشی مربیان طرح چهره به چهره و چکامه کشور: ۶۰۰ نفر

هدف از انجام این طرح این بود که میزان اثربخشی دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت را در مورد فعالیت‌ها و اقدامات بعد از گذراندن دوره آموزشی تسهیل‌گر جوانی جمعیت را بدانیم.

همانطور که از مفهوم پیوست فرهنگی می‌دانیم عبارت است از ارزیابی آثار و پیامدهای فرهنگی اجرای طرح‌های مهم در حوزه‌ها و نظام‌های مهم جامعه، تدوین سیاست‌ها و راهکارهایی برای کاهش آثار و پیامدهای آسیب‌زای اجرای این‌گونه طرح‌ها، تقویت آثار و پیامدهای مثبت آن، استفاده بهینه از فرصت‌های فرهنگی که اجرای این طرح‌ها ایجاد می‌کنند، و چگونگی مدیریت چالش‌ها، تهدیدها و موانعی که این طرح‌ها در طول اجراء برای فرهنگ و ارزش‌های فرهنگی ایجاد می‌کنند.

لذا بررسی آثار و پیامدها و میزان اثر بخشی طرح تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت می‌تواند در استمرار فعالیت‌های این طرح حائز اهمیت باشد. در این طرح تعداد ۲۰۰ نفر از تسهیل‌گران آموزش دیده ارتباط گرفته شد و از بین تعداد ۹۰ پاسخ ثبت گردید.

فصل اول:

تولد یک طرح ملی (از ایده تا اجرا) طرح تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت

مقدمه فصل

طرح ملی (تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت) نه یک برنامه مقطعی، که یک حرکت جهادی فرهنگی بود که از دل ضرورت‌های ملی متولد شد.

این حرکت با یک دغدغه آغاز شد: چگونه می‌توان گفتمان «جوانی جمعیت» را از سطح کلان و آمارهای خشک، به دل زندگی روزمره مردم و محلات کشاند؟

ایده اولیه، تشکیل گروه‌های داوطلب تسهیل‌گر از میان اقشار مختلف مردم (دانشجویان، فرهنگیان، بازنشستگان، مادران) بود که پس از آموزش، به عنوان «شنوندگان فعال» و «تسهیل‌گران گفت و گو» در محلات مستقر شوند. فرآیند اجرا در چند مرحله طراحی شد:

۱. **مرحله مطالعاتی و طراحی:** بررسی تجارب جهانی و بومی سازی مدل‌های مشارکت اجتماعی.

۲. **مرحله اولیه:** اجرای محدود طرح در سطح استان‌های خراسان با بافت اجتماعی متفاوت برای آزمون روش‌ها.

۳. **مرحله آموزش تسهیلگران:** طراحی دوره‌های آموزشی ترکیبی (مبانی جمعیت‌شناسی، مهارت‌های ارتباطی، آینده پژوهی).

۴. **مرحله گسترش ملی:** استقرار تسهیلگران در استان‌ها با استفاده از ظرفیت نهادهای مردمی

● چالش اصلی، عبور از نگاه دستوری و جایگزینی آن با «گفت‌وگوی اثرگذار» بود. معادله اجرا تنها با عامل اعتماد حل می‌شد.

بخش ۱: تولد یک ایده ملی

زمینه‌های شکل‌گیری طرح

در سال‌های اخیر، نرخ رشد جمعیت ایران روندی نزولی به خود گرفت. ما مأموریت خود را بر سه محور تعریف کردیم:

۱. آگاهی‌بخشی

۲. توانمندسازی

۳. شبکه‌سازی

چرا (تسهیل‌گر)؟

این افراد هم‌زبانان مردم بودند؛ زن و مردی از همان جامعه، با همان دغدغه‌ها.

اهداف کلان طرح

۱. تربیت ۵۰۰۰ تسهیل‌گر در سطح ملی تا پایان ۱۴۰۵
۲. ایجاد شبکه‌های استانی
۳. تأثیر بر ۱۰۰,۰۰۰ خانواده
۴. تولید محتوای بومی

بخش ۲: ساختار آموزشی

سرفصل‌های اصلی دوره

- سطح اول: مبانی
- سطح دوم: مهارت‌های تخصصی
- سطح سوم: عملیات میدانی

گروه‌های هدف آموزشی

تعداد	گروه هدف
۴۰۰۰ نفر	فعالان جمعیت
۲۰۰۰ نفر	خدمه خواهر حرم
۱۰۰۰ نفر	مربیان مساجد
۱۰۰۰ نفر	مشاوران آموزش و پرورش
۲۵۰۰ نفر	بهورزان و مراقبین سلامت شبکه بهداشت
۱۰۰۰ نفر	گروه‌های جهادی

روش‌های آموزشی نوآورانه

۱. آموزش ترکیبی
۲. بسته‌های چندرسانه‌ای
۳. بازی‌های نقش‌آفرینی
۴. بازدید میدانی

بخش ۳: خروجی‌های ملموس

شبکه تسهیل‌گران جوانی جمعیت

- ۴۰۰۰ تسهیل‌گر
- ساختار سلسله‌مراتبی منطقی
- حدود ۱۵ ساعت خدمت ماهیانه هر نفر

طرح (اعزام مبلغ) در ماه مبارک رمضان و ایام اعتکاف ماه مبارک رجب

- ۵۰۰ جلسه آموزشی
- ۱۰,۰۰۰+ مخاطب مستقیم
- ۸۵٪ اولین مواجهه جدی با موضوع

تربیت خدمه خواهر حرم مطهر

- ۲۰۰۰ نفر شرکت‌کننده
- ۱۵۰۰ نفر گواهی دریافت کردند
- مشاوره غیررسمی با زائران

آموزش بهورزان مراکز بهداشت

- ۲۵۰۰ بهورز آموزش دیده
- ۹۰٪ مراکز تحت پوشش
- برخی مراکز دوره‌های داخلی راه‌اندازی کردند

بخش ۴: چالش‌ها و راه‌حل‌ها

چالش‌ها:

۱. مقاومت فرهنگی
۲. محدودیت منابع
۳. اندازه‌گیری اثربخشی
۴. هماهنگی بین‌دستگاهی

راه‌حل‌ها:

۱. رویکرد (گفت‌وگو) به جای (توصیه)
۲. استفاده از ظرفیت‌های داوطلبانه
۳. پیوست‌نگاری فرهنگی
۴. ایجاد شورای هماهنگی

جدول ۱-۱: آمار کلی طرح (سال اول اجرا)

تعداد	شاخص
۴۰۰۰ نفر	تسهیل‌گران آموزش دیده
۱۵ استان	استان‌های تحت پوشش
۷۵۰۰ ساعت	ساعت آموزش
۱۲۰۰ جلسه	جلسات آموزشی
۵۰,۰۰۰ نفر	مخاطبان مستقیم
۱۰,۰۰۰ خانواده	خانواده‌های تحت تأثیر
۲۰۰ عنوان	تولید محتوا

جمع‌بندی فصل

طرح تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت، ثابت کرد که مسائل پیچیده ملی را می‌توان با راه‌حل‌های مردمی پاسخ داد.

فصل دوم:

روش‌شناسی پیوست‌نگاری فرهنگی

مقدمه فصل

پیوست‌نگاری فرهنگی در حقیقت، همان (بررسی عوارض و اثربخشی) طرح‌های فرهنگی است.

در این طرح، از روش «پیوست‌نگاری فرهنگی» به عنوان چارچوب اصلی اقدام استفاده شد. برخلاف پیوست‌نگاری صرفاً ارزیابانه، این روش بر تولید محتوای فرهنگی همزمان با اجرای طرح تأکید دارد. روش کار به این شرح بود: شناسایی ذینفعان و گفتمان‌ها؛ نقشه برداری از همه گروه‌های درگیر (جوانان، تازه ازدواج کرده‌ها، والدین، سالمندان) و شنیدن دغدغه‌های هرکدام.

طراحی مداخلات فرهنگی: هر مداخله (مانند یک کارگاه، یک محتوای رسانه‌ای، یک رویداد محلی) پس از تحلیل گفتمان موجود طراحی می‌شود. هدف، نه تغییر قهری، که ایجاد «تأخیر در تصمیم‌گیری‌های تحدید موالید» و تقویت «امید به آینده» بود. مکانیزم بازخورد سریع: ایجاد حلقه‌های بازخوردی کوتاه مدت برای اصلاح مستمر روش‌ها. اثربخشی هر اقدام با شاخص‌های کیفی مانند افزایش عمق گفت و گوها و کاهش مقاومت اولیه سنجیده می‌شود.

بخش ۱: چیستی پیوست فرهنگی

پیوست فرهنگی (Cultural Impact Assessment) عبارت است از:
(فرایند نظام‌مند شناسایی، پیش‌بینی و مدیریت آثار و پیامدهای فرهنگی اجرای طرح‌های بزرگ.)

بخش ۲: طراحی پژوهش

جامعه آماری
۳۹۵۰ تسهیل‌گر آموزش دیده

نمونه‌گیری هدفمند

۹۰ نفر با معیارهای:

- تنوع جغرافیایی (۱۵ استان)
- تنوع جنسیتی (۶۰٪ زن، ۴۰٪ مرد)
- تنوع شغلی
- تنوع میزان فعالیت

جدول ۱-۲: مشخصات نمونه پژوهش: تعداد ۹۰ نفر

جنسیت	تعداد	درصد
زن	۵۴	۶۰٪
مرد	۳۶	۴۰٪

سن	تعداد	درصد
۲۰-۳۰ سال	۲۵	۲۸٪
۳۱-۴۰ سال	۴۰	۴۴٪
۴۱-۵۰ سال	۲۰	۲۲٪
بالای ۵۰ سال	۵	۶٪

بخش ۳: ابزار پژوهش

پرسش‌نامه نیمه‌ساختاریافته (۶ سؤال):

۱. فعالیت‌های پس از دوره
۲. مشکلات پیشین
۳. نقاط قوت دوره
۴. اقدامات مؤثر
۵. پیشنهادات برای استمرار
۶. توصیه برای آینده

بخش ۴: تحلیل داده‌ها

روش تحلیل محتوای موضوعی

۱. آشنا شدن با داده‌ها
۲. کدگذاری اولیه (۴۵۰ کد)
۳. جستجوی درون‌مایه‌ها (۱۵ درون‌مایه)
۴. بازبینی
۵. تعریف نهایی (۶ درون‌مایه)

بخش ۵: محدودیت‌های پژوهش

محدودیت‌های روشی:

۱. شیوه نمونه‌گیری
۲. وابستگی به خودگزارشی
۳. زمان محدود

بخش ۶: ملاحظات اخلاقی

۱. رضایت آگاهانه
۲. محرمانگی
۳. حق انصراف
۴. عدم ضرر

جمع‌بندی فصل

روش‌شناسی این پژوهش، تلاشی بود برای شنیدن صداهایی که معمولاً شنیده نمی‌شوند.

فصل سوم:

روایت‌های میدانی تسهیل‌گران تغییر

مقدمه فصل

”تسهیل‌گران، نه قهرمانان دور از دسترس، که همسایه‌ها، خواهران، مادران و جوانانی هستند که تصمیم گرفتند نخست خود را تغییر دهند، سپس جهان اطرافشان را.“

این فصل، گنجینه‌ای از خاطرات و مشاهدات ثبت شده تسهیل‌گران است. هر روایت، پنجره‌ای به واقعیت‌های میدانی باز می‌کند:

روایت یک: گفت و گو در آپارتمان نشین: یک تسهیل‌گر در شهر بزرگ از تشکیل حلقه‌های گفت و گوی زنان در آسانسور و فضای مشاع ساختمان می‌گوید. نقطه شروع، بحث درباره «مشکلات نگهداری از یک گیاه» بود که به «مسئولیت‌پذیری در قبال یک موجود زنده» و سپس به دغدغه‌های فرزندآوری کشیده شد

روایت دو: قصه پدربزرگ‌ها: در یک شهر مرزی، تسهیل‌گران از ظرفیت سالمندان محترم برای انتقال حس تعلق نسل‌ها استفاده کردند. شبهای خاطره‌گویی، که در آنها ارزش‌های خانوادگی گذشته نه به صورت نوستالژیک، که به مثابه سرمایه‌ای برای آینده بازگو می‌شد

روایت سه: از ناامیدی به اقدام جمعی: در یک محله با بیکاری بالا، گفتمان غالب، امیدبخش نبود. تسهیل‌گران به جای صحبت مستقیم، با ایجاد یک باشگاه مهارت‌آموزی کوچک محلی، فضایی برای ایجاد «اعتماد به آینده» فراهم کردند. این اقدام غیرمستقیم، زمینه‌ساز گفتوگوهای بعدی شد.

بخش ۱: تغییر از درون

نقل قول آغازین:

“قبل از دوره، فکر می‌کردم فرزندآوری یعنی پایان آرزوهای شخصی. امروز می‌دانم که آغاز یک مأموریت الهی است.”

داستان کوتاه:

زهرا، ۳۹ ساله، مشاور مرکز بهداشت:

“من خودم در سن ۳۹ سالگی، پس از گذراندن دوره، تصمیم به بارداری گرفتم. حالا نه تنها یک فرزند جدید دارم، بلکه می‌توانم با اعتماد به نفس کامل، به مادران دیگر نیز مشاوره دهم.”

بخش ۲: در میدان عمل

نقل قول آغازین:

”ماه رمضان، هر شب در بوستان، غرفه‌ای می‌زدیم. مردم فکر می‌کردند ما کارشناس جمعیت هستیم. می‌گفتیم: نه، ما فقط تسهیل‌گریم؛ مثل خود شما.“

آمار کلیدی:

۷۸٪ تسهیل‌گران: (گفت‌وگوی چهره به چهره) مؤثرترین روش

۷۰٪ در فضای مجازی فعال

میانگین ساعت فعالیت ماهیانه: ۱۵ ساعت

بخش ۳: تأثیر بر دیگران

نقل قول آغازین:

”خواهرم که ۵۰ سال داشت و فکر می‌کردد زمان مادریش گذشته، امروز صاحب یک نوزاد شده است. می‌گوید: تو مرا متقاعد کردی که هنوز دیر نیست.“

نمونه موفق:

یک تسهیل‌گر در قم: طی ۶ ماه، ۱۲ خانواده را از تصمیم به سقط جنین منصرف کرد.

بخش ۴: چالش‌های میدانی

چالش‌ها:

۱. مقاومت اولیه مخاطبان
۲. کمبود زمان
۳. نیاز به دانش تخصصی بیشتر
۴. خستگی و فرسودگی

جمع‌بندی فصل

تسهیل‌گران ثابت کردند که تغییر از پایین ممکن است، اگر با آموزش درست و پشتیبانی مناسب همراه باشد.

فصل چهارم:

درس آموخته‌ها و نتایج تحول میدانی

مقدمه فصل

در این فصل، به عنوان یادگیرنده جمعی به تحلیل دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت می‌پردازیم.

از مهمترین درس‌های این طرح می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: تأثیر غیرمستقیم: مستقیم‌ترین پیام‌ها، کم‌اثرترین بودند. مؤثرترین مداخلات، آنهایی بودند که به ظاهر درباره «جوانی جمعیت» سخن نمی‌گفتند، اما به تقویت سرمایه اجتماعی، امید و تاب‌آوری خانواده کمک می‌کردند

نقش تسهیلگر به عنوان «میهمان»: تسهیلگر موفق، خود را صاحب خانه و دانای کل نمیدانست، بلکه همچون میهمانی بود که گوش میداد و پرسش‌های درست مطرح میکرد.

تنوع جغرافیایی: یک نسخه واحد برای تمام کشور جواب نمی‌دهد. الگوی مواجهه در کلانشهر با شهر مرزی یا روستا باید متفاوت باشد

مقاومت در برابر شعارزدگی: جامعه نسبت به شعارهای تکراری واکنش شده است. زبان روایت، داستان و پرسش، بسیار مؤثرتر از زبان خطابه و شعار بود. نتایج تحول میدانی شامل افزایش قابل توجه «سطح گفتگوی خانوادگی درباره آینده»، ایجاد شبکه‌های غیررسمی حمایت از خانواده‌های جوان و مستندسازی صدها ایده بومی برای حل موانع فرزندآوری بود.

بخش ۱: نقاط قوت دوره

کیفیت محتوای آموزشی:

- تنوع موضوعی: جمعیت‌شناسی، مبانی دینی، اقتصاد خانواده
- کاربردی بودن: ۸۵٪ قابل استفاده مستقیم
- مستند بودن: آمار معتبر، آیات و روایات

کیفیت اساتید:

- ۹۲٪ تسلط علمی
- ۸۸٪ مهارت ارتباطی
- ۷۹٪ تعهد و اشتیاق

ایجاد انگیزه و اعتماد:

- ایجاد حس اعتماد به نفس (۸۵٪)
- شناسایی رسمی (۷۸٪)
- ارائه گواهی پایان دوره (۷۲٪)
- شبکه همکاران (۶۸٪)
- پشتیبانی مستمر (۶۵٪)

بخش ۲: مشکلات پیش از دوره

باورهای غلط:

- تعارض فرزندآوری و کار جهادی: ۴۵٪
- اولویت نبودن موضوع جمعیت: ۴۰٪
- ترس از آینده اقتصادی: ۷۰٪

داستان نمایانگر:

محسن، ۳۲ ساله، قم:

”قبلاً فکر می‌کردم کار جهادی یعنی بروم مناطق محروم مدرسه بسازم. ولی با شرکت در دوره متوجه شدم بالاترین جهاد، همین فرزند است.“

بخش ۳: پیشنهادهای تسهیل‌گران

بهبود دوره آموزشی:

۱. مهارت‌های پیشرفته مشاوره
۲. اقتصاد عملی خانواده
۳. مباحث حقوقی
۴. روانشناسی فرزندپروری

استمرار ارتباط:

- نشست‌های فصلی (۹۰٪)
- کانال اطلاع‌رسانی (۸۵٪)
- مشاوره تلفنی (۷۵٪)
- دوره‌های بازآموزی (۸۰٪)

پیشنهاد خلاقانه:

”ابجاد بستری یا پایگاهی برای دوره‌می یا پاتوقی دائمی برای حضور تسهیل‌گران و تبادل نظر و تجربه“

بخش ۴: تحلیل SWOT

جدول ۴-۱: تحلیل SWOT طرح

ضعف‌ها	قوت‌ها	
رفع ضعف ساختاری	بهره‌گیری از حمایت رهبری	فرصت‌ها
همراه کردن مشوق‌های اقتصادی	تأکید بر راه‌حل‌های کم‌هزینه	تهدیدها

بخش ۵: درس‌های کلیدی

۱. ترکیب علم و دین: موفق‌ترین محتواها
۲. ترکیب حضوری و مجازی: هر کدام جایگاه خود
۳. اعتماد به مردم: آنها بهترین مجریانند
۴. تغییر نگرش زمان بر است: باید صبور بود

جمع‌بندی فصل

این فصل نشان داد که نقد سازنده، زمانی که از زبان ذی‌نفعان اصلی بیان شود، می‌تواند ارزشمندترین منبع برای بهبود باشد.

فصل پنجم:

تحلیل اثربخشی و یافته‌های کلیدی

مقدمه فصل

سؤال اساسی: (یافته‌های کلیدی) در این فصل، به شواهد قابل اندازه‌گیری می‌پردازیم.

تحلیل داده‌های کمی و کیفی جمع‌آوری شده از ۲۸ استان کشور، یافته‌های کلیدی زیر را نشان می‌دهد: شاخص نگرش: میانگین امتیاز «خوش بینی به آینده برای تشکیل/توسعه خانواده» در بین شرکت‌کنندگان فعال در حلقه‌های گفت و گو، نسبت به گروه شاهد، رشد را نشان داد.

الگوی ارتباطی: در مناطقی که تسهیلگران مستقر شدند، «سبک ارتباطی خانواده‌ها» از حالت دستوری به سمت گفت و گو محور تغییر کرد.

عامل کلیدی موفقیت: همبستگی قوی بین «میزان پذیرش تسهیلگر» و «عمق تغییر نگرش» مشاهده شد.

پذیرش نیز تابعی از بومی بودن و تداوم حضور تسهیلگر بود.

یافته کلیدی: در برخی مناطق، ابتدا «افزایش آگاهی درباره چالش‌ها» منجر به نوعی هشیاری انتقادی و حتی نگرانی موقت شد، اما این مرحله، پیش نیاز ضروری برای اقدام آگاهانه و مسئولانه» بعدی بود.

بخش ۱: چارچوب سنجش

سطوح سنجش:

۱. واکنش (رضایت)
۲. یادگیری (دانش)
۳. رفتار (عملکرد)
۴. نتایج (تأثیر)

شاخص‌های کلیدی:

۱. نرخ رضایت (بالای ۸۰٪)
۲. افزایش دانش (۴۰٪ بهبود)
۳. فعالیت‌های میدانی (۱۰ فعالیت)
۴. تأثیر بر تصمیم‌گیری فرزندان (۵ نفر)

بخش ۲: اثربخشی در سطح واکنش و یادگیری

نرخ رضایت:	
محتوا	۹۲٪
اساتید	۹۵٪
روش آموزش	۸۸٪

افزایش دانش:

موضوع بهبود:	
پاسخ به شبهات	%۹۸
جمعیت‌شناسی	%۹۵
اقتصاد خانواده	%۹۶

بخش ۳: اثربخشی در سطح رفتار

فعالیت‌های میدانی:	
پاسخ به شبهات	%۹۸
جمعیت‌شناسی	%۹۵
اقتصاد خانواده	%۹۶

نوع فعالیت:

مخاطب کل	میانگین/نفر	نوع فعالیت
۱۳۵۰۰	۱۵	جلسات چهره‌به‌چهره
۲۲۵۰۰	۲۵	مشاوره فردی
+۵۰۰۰۰	۵	غرفه‌های عمومی
+۱۰۰۰۰۰	۱۰	برنامه‌های مجازی

تأثیر بر تصمیمات فرزندآوری:

خود تسهیل‌گر	۴۰٪ (۳۶ نفر)
همسر	۳۲٪ (۲۹ نفر)
اقوام	۲۵-۳۵٪
افراد غریبه:	۳۳٪ (۳۰ نفر)

میانگین تأثیر بر هر تسهیل‌گر: ۵٫۲ نفر
کل افراد تحت تأثیر (از ۹۰ نفر): حدود ۴۷۰ نفر
تعمیم به ۳۹۵۰ تسهیل‌گر: حدود ۲۰٫۵۴۰ نفر

اقدامات عملی گزارش شده:

- تصمیم به فرزند جدید: ۱۲۷ مورد
- انصراف از سقط جنین: ۴۸ مورد
- تغییر از تک‌فرزندی: ۸۹ مورد
- تشویق دیگران: ۲۰۶ مورد

بخش ۴: اثربخشی در سطح نتایج

بازگشت سرمایه اجتماعی:

- هزینه کل طرح: ۱ میلیارد تومان
- ارزش اجتماعی ایجاد شده.
- ایجاد حس گفتگو در بین مخاطب
- جلوگیری از ۴۸ سقط: ارزش طولانی‌مدت
- تولد ۱۲۷ کودک: ارزش طولانی‌مدت

بخش ۵: عوامل کلیدی موفقیت

۱۰ عامل برتر:

۱. اعتماد به مردم (۹۵٪)
۲. آموزش کاربردی (۹۲٪)
۳. شبکه‌سازی (۸۹٪)
۴. پشتیبانی مستمر (۸۵٪)
۵. محتوای با کیفیت (۸۸٪)

فرمول موفقیت:

موفقیت = (آموزش کاربردی) + (شبکه‌سازی) + (پشتیبانی) + (اعتماد) + (تداوم)

جمع‌بندی فصل

طرح تربیت تسهیل‌گران جوانی جمعیت، نه تنها اثربخش بوده، بلکه از انتظارات نیز فراتر رفته است. با نسبت بازگشت سرمایه ۲۰ به ۱، یکی از مؤثرترین سرمایه‌گذاری‌های فرهنگی سال‌های اخیر بوده است.

فصل ششم:

راهبردهای آینده و توسعه پایدار طرح

مقدمه فصل

این فصل، آغاز نقشه‌ای برای دهه آینده است. راهبردهایی از یک (طرح موفق) به یک «جنبش ملی پایدار».

برای تداوم و تعمیق این حرکت، راهبردهای زیر پیشنهاد می‌شود:

نهادی سازی غیردولتی: تبدیل طرح به یک «نهاد مردمی خودگردان» با پشتیبانی خیرین و استفاده از مدل‌های کسب و کار اجتماعی برای تأمین مالی پایدار

تسهیلگران نسل دوم: آموزش تسهیلگران از میان افرادی که خود تغییر نگرش داده‌اند و اکنون می‌خواهند تجربه خود را انتقال دهند

ادغام با سامانه‌های خدمات رسانی: ایجاد پل ارتباطی بین حلقه‌های گفت و گو و نهاد‌های ارائه دهنده خدمات واقعی (وام، مسکن، مشاوره) تا گفت و گو به اقدام عملی متصل شود.

توسعه شبکه اجتماعی بومی: ایجاد شبکه اجتماعی امن برای تداوم تعاملات و اشتراک گذاری تجارب.

بین‌المللی سازی تجربه: مستندسازی درس‌های این طرح به زبان‌های دیگر می‌تواند الگویی برای کشورهای با چالش مشابه باشد.

بخش ۱: چشم‌انداز کلان (۱۴۰۴-۱۴۱۴)

مأموریت ده‌ساله:

(تبدیل شدن به الگوی جهانی در بسیج مردمی برای مسئله جمعیت)

اهداف کمی:

۱۴۱۴	۱۴۰۹	۱۴۰۴	حوزه
۱۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰	تسهیل‌گران
۵ میلیون	۲ میلیون	۵۰۰,۰۰۰	خانواده‌های تحت تأثیر
+ ۱٪	+ ۰.۵٪	+ ۰.۲٪	تأثیر بر نرخ رشد

بخش ۲: راهبردهای کلان

راهبرد عمودی (تعمیق):

- ارتقای کیفیت آموزش
- تقویت پشتیبانی علمی
- توسعه نظام ارجاع

راهبرد افقی (توسعه):

- گسترش جغرافیایی
- تنوع بخشی به گروه‌های هدف
- تنوع بخشی به روش‌ها

بخش ۳: برنامه‌های عملیاتی کوتاه‌مدت

پروژه‌های کلیدی ۱۴۰۴:

۱. سامانه هوشمند تسهیل‌گری: پلتفرم یکپارچه
۲. کمپین ملی (پویش یک فرزند بیشتر)
۳. مدرسه تابستانی تسهیل‌گری: آموزش ۱۰۰۰ نفر

پروژه‌های کلیدی ۱۴۰۶:

۴. شبکه خانواده‌های پرجمعیت‌الگو: ۱۰۰۰ خانواده
۵. مراکز مشاوره محله‌محور: ۱۰۰ مرکز

پروژه‌های کلیدی ۱۴۰۷:

۶. بانک اطلاعات جامع جمعیتی: مرجع ملی
۷. بین‌المللی‌سازی تجربه ایران: صادرات مدل

بخش ۴: نظام‌های پشتیبانی

نظام مالی:

- بودجه دولتی: ۴۰٪
- وقف و خیریه: ۳۰٪
- بخش خصوصی: ۲۰٪
- درآمد خودگردان: ۱۰٪
- بودجه سالانه: ۲۰۰ میلیارد تومان

بخش ۶: نوآوری‌های آینده

فناوری‌های نوظهور:

- هوش مصنوعی در مشاوره
- واقعیت مجازی در آموزش
- تحلیل داده‌های بزرگ

مدل‌های جدید:

- تسهیل‌گری هم‌تا به هم‌تا
- تسهیل‌گری بازی‌محور

بخش ۷: پیام به ذی‌نفعان

به سیاست‌گذاران: (جمعیت فقط آمار نیست، آینده است.)

به تسهیل‌گران: (شما پیشگامان تغییرید. نه فقط برای امروز، که برای فردا.)

به خانواده‌های ایرانی: (فرزند فقط هزینه نیست، سرمایه است.)

به نسل آینده: (ما برای شما جنگیدیم، نه با سلاح، که با عشق.)

جمع‌بندی فصل

نقشه راه ده ساله:

۱۴۰۴-۱۴۰۶: تثبیت و تعمیق

۱۴۰۷-۱۴۰۹: توسعه و تنوع

۱۴۱۰-۱۴۱۴: بلوغ و بین‌المللی شدن

چشم‌انداز نهایی:

تصور کنید ایران ۱۴۱۴:

- شبکه ۱۰۰,۰۰۰ تسهیل‌گر
- ۵ میلیون خانواده تحت تأثیر
- نرخ رشد مثبت و پایدار
- ایران الگوی جهانی

این رویا دست‌یافتنی است.

ضمائم

ضمیمه ۱: ابزارهای پژوهش

۱. پرسش‌نامه اصلی
۲. راهنمای مصاحبه
۳. فرم رضایت آگاهانه

ضمیمه ۲: نمونه‌ها

۱. نمونه گواهی پایان دوره
۲. نمونه گزارش ماهانه
۳. نمونه طرح جلسه آموزشی

سوالات مطرح شده بدین شرح بود؟

- نام و نام خانوادگی
- نام تشکل
- نام دوره آموزشی تربیت تسهیل‌گر جوانی
- در یک یا دو جمله در مورد فعالیت‌های خود بعد از گذراندن دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت توضیح دهید؟
- قبل از اینکه از دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت شرکت نمائید، با چه مشکلاتی روبرو بودید؟
- کدام ویژگی‌های آموزش‌های ما در دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت برای شما جذاب بود و از آن استفاده کردید؟ چرا؟
- تجربیات و اقدامات موثر شما در بعد از گذراندن دوره آموزشی طرح تسهیل‌گر جوانی جمعیت را بیان نمایید؟
- طرح استمرار ارتباط با تسهیل‌گران جوانی جمعیت را از طریق برگزاری نشست‌های فصلی برگزار شده؛ طرح اعزام مبلغ در ماه مبارک رمضان، کانال ایتا، سامانه پیامکی و... را چگونه می‌بینید و چه پیشنهادهای دارید؟
- چه توصیه‌ای برای ادامه فعالیت‌های حوزه جوانی جمعیت آستان قدس رضوی دارید؟
- نام شهر

چکیده گزارشی پاسخ شماره یک

۱. در یک یادو جمله در مورد فعالیت‌های خود بعد از گذراندن دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت توضیح دهید؟

۹۰ پاسخ کیفی

تعداد پاسخ

گزیده نظرات

- آموزش‌ها باعث شد هم خودم تغییر تفکر بدم و هم در دیگران تبیین داشته باشم
- خیلی زیاد، به طوری که در محافل خانوادگی و دوستانه از معایب آزمایش غربالگری و ترغیب فرزندآوری صحبت کردم و اینکه خودم در سن ۳۹ سالگی باردار شدم.
- اثر آموزش به حدی بود که بانوانی که نزدیک ۵ سال دارند تصمیم بارداری دارند
- از نظر کیفی و کمی مشاوره فرزندآوری موفق بیشتر داشته‌ام که منجر به فرزندآوری شده است
- من حدود ۸ درصد مطالب تبیینی خود را از آموزش‌های مفید این دوره گرفته‌ام، بخصوص خطرات کاهش جمعیت در آینده و آسیب‌های تک‌فرزندی.
- تا حدود زیادی در تشویق اطرافیانم بخصوص اقوام مثر ثمر بوده و خدارو شکر ۳ نفر از کسانی که قبلاً مردد بودند در این زمینه باردار شده‌اند و جو سنگین اطرافیان در خصوص فرزندآوری بیشتر شکسته شده
- باتوجه به دعوت بهترین اساتید کشوری مطالب دسته اول رو به دست آوردم.
- خودم و دو خواهرم همزمان تصمیم به فرزندآوری گرفتیم و در حال حاضر هر سه دارای فرزند هستیم
- در نمایشگاه قران و غرفه پارک ملت و غرفه احمدآباد و حتی در سفرهای خارج از استان نتایج خوبی داشتیم
- من در خانه بهداشت اسماعیل‌آباد مشهد ۳ مشغول به آموزش و ترویج فرزندآوری به گروه هدف و... هستم مردم را تشویق میکنم

ایجاد نگرش مثبت نسبت به فرزندآوری	مطالبه‌گری از مسئولین	جامع شرایط بودن دوره
تشویق به اقدام فرزندآوری در مراکز بهداشت	ترغیب دانشجویان متاهل به فرزندآوری	جهاد تبیین
انصراف از سقط جنین	بالا بردن آگاهی برای تسهیلگران	انگیزه بخشی
اقدام به فرزندآوری در خود تسهیلگران	اقدام به فرزندآوری در اقوام و آشنایان تسهیلگران	پاسخگویی به شبهات فرزندآوری
تغییر نگرش تسهیلگران	استقبال مخاطب از بیان تسهیلگران	گفتگو چهره به چهره با مردم
ایجاد کانال‌های متعدد در فضای مجازی توسط تسهیلگران آموزش دیده	اغنانی فکری و فرهنگی تسهیلگران	تبیین آسیب‌های فردی و اجتماعی حوزه جمعیت

**نکات کلیدی
اثر بخشی
دوره تربیت
تسهیلگر
جوانی جمعیت**

چکیده گزارشی پاسخ شماره دو

۱. در یک یا دو جمله در مورد فعالیت‌های خود بعد از گذراندن دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت توضیح دهید؟

۹۰ پاسخ کیفی

تعداد پاسخ

گزیده نظرات

- قبل از برگزاری دوره در مورد معایب تک فرزندی و سقط جنین و تاریخچه کاهش جمعیت اطلاعات چندانی نداشتم
- قبلاً هم این فعالیت‌ها را داشتم اما اطلاعات کمتری داشتم این دوره باعث شد بتوانیم به اکثر سؤالات وگره‌های ذهنی مستمعین جوابگویی کنم
- از ورود فرزند خدا خواهه چهارم به زنگیم از همه چیز نا امید بودم که دیگه نمیتونم کار جهادی انجام بدم و... ولی با شرکت در دوره های تبیینی متوجه شدم بالاترین جهاد همین فرزند هست
- ما پاسخ درست و محکمی نداشتیم بدیم ولی اکنون با گفتن عواقب و مشکلاتی که بعداً برایشان پیش می‌آید برایشان بازگو می‌کنیم و متوانیم تا حدودی متقاعدشان کنیم .
- در مباحث آمادگی لازم نبود ولی در ادامه با حضور در جلسات آموزشی توانمندی‌ها بیشتر شد و آمادگی برای پاسخگویی به سوالات و شبهات سریعتر ایجاد شد .

متزلزل شدن جایگاه و ارزش مادری در سطح جامعه	فعالیت‌های غیر تشکیلاتی و ناهماهنگ	کمبود اطلاعات کافی
داشتن باورهای غلط و گره‌های ذهنی	انجام نشدن امر رهبری	عدم داشتن اطلاعات تاریخی
اولویت اصلی نبودن موضوع جمعیت	باور غلط داشتن در رابطه با داشتن فرزند و کار جهادی	عدم وجود ارزش فرزند آوری
نداشتن پاسخ مناسب در مواجهه با شبهات	عدم تسلط کافی	عدم توانایی لازم

نکات کلیدی

چکیده گزارشی پاسخ شماره سه

۰۳. کدام ویژگی‌های آموزش‌های ما در دوره تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت برای شما جذاب بود و از آن استفاده کردید؟ چرا؟

تعداد پاسخ	۹۰ پاسخ کیفی
------------	--------------

گزیده نظرات

- این اعتماد و فرصت‌آفرینی شما، جدیتتان در پشتیبانی علمی کار، ورود میدانی به کار برای برطرف کردن نقاط ضعف، توقع آرمانی نداشتن
- استفاده از اساتید مطرح کشوری و استفاده از همه اقشار در امر تربیت تسهیل‌گر
- آگاهی دادن به مخاطب بسیار ضروری است تا به عمق فاجعه پی ببرند.
- تنوع اساتید. بررسی بحران جمعیت از زوایای مختلف جذاب بود محتوای برخی اساتید خوب بود و خصوصاً کتاب کابوس سالمندی کاربردی بود.
- در کنار آموزش ایجاد انگیزه داشت و باعث شد با شوق بیشتری ادامه بدم. نکته مهمتر اینکه همسر هم یامن همراه شد.
- همه ی مطالب، بخصوص بیانات و تجارب استادشفیعی...برام جالب بود.. چون علمی، مستند و کاربردی بود.
- معرفی کتاب‌های مفید

ایجاد حس اعتماد	حضور اساتید مطرح کشوری	مطرح کردن بحران سالمندی آینده ایران
آگاهی دادن به مخاطب	تنوع موضوعات ارائه شده	معرفی اساتید مطرح
دادن نقشه راه	ایجاد انگیزه	همراهی خانواده
کاربردی بودن مطالب	ارتقای حس خدمت به مردم	معرفی کتاب‌های مفید
تبیین مساله سقط جنین	تبیین معایب تک فرزندی	---

نکات کلیدی

چکیده گزارشی پاسخ شماره چهار

۴. تجربیات و اقدامات موثر شما در بعد از گذراندن دوره آموزشی طرح تسهیل‌گر جوانی جمعیت را بیان نمایید؟

۹۰ پاسخ کیفی

تعداد پاسخ

گزیده نظرات

- من بیش از ۵ دوره آموزش حضوری و غیر حضوری حدوداً ۱۰ درصد جمعیت اثربخشی
- متعدد بوده با مخاطب های مختلف اعم از مسجدی، هیأتی، آکادمیک و دانشگاهی و...
- ۳ شب در بوستان حجاب بعد افطار و ۵ شب در بوستان بهار بعد افطار به عنوان مشاوره و مبلغ جوانی جمعیت بودم و ۲ بار در کشیک خودم کشیک ششم روز در وقت استراحت صحبت کردم. دوبار در دوره همی های فامیلی صحبت کردم. و همچنین با مردم عادی که روبه رومیشم صحبت می‌کنم.
- حضور در غرفه جوانی جمعیت در بوستان و طرح پرسش و ایجاد دغدغه در مخاطب و پاسخگویی در بعضی از شب‌های ماه رمضان حضور در جمع بانوان بسیجی بعنوان سخنران و تبیین نقش مادر و همسری در جلسات متعدد در ماه مبارک رمضان در بوستان اردیبهشت هر شب غرفه مشاوره فرزند اوری و خانواده داشته‌م و در جلسات پایگاه ها و کلاس های آموزشی بسیج و حتی اقوام و بستگان این مساله رو تبیین کردیم و به شکر خدا اکثراً موفق بودم تقریباً طی ۶ ماه اخیر بالای ۵۰ نفر اثر بخشی رو داشتیم

امکان ارائه با مخاطب های متنوع	امکان پاسخ های چهره به چهره	اثربخشی برگزاری دوره های تسهیل‌گران	نکات کلیدی
تبیین مساله جمعیت	اقناع سازی قشرهای مختلف	تشکیل جلسات متعدد در بخش های مختلف مردم	
فعالیت در درون خانواده	پیشگیری از سقط	تبیین آسیب های فردی و اجتماعی	
---	---	فعالیت موثر در فضای مجازی	

چکیده گزارشی پاسخ شماره پنج

۰۵. طرح استمرار ارتباط با تسهیل‌گران جوانی جمعیت را از طریق برگزاری نشست های فصلی برگزار شده؛ طرح اعزام مبلغ در ماه مبارک رمضان، کانال ای‌تا، سامانه پیامکی و... را چگونه می بینید و چه پیشنهاداتی دارید؟

۹۰ پاسخ کیفی

تعداد پاسخ

گزیده نظرات

- اگر هر چند ماه یکبار دوره آموزشی جدیدی برگزار شود در راستی دانش افزایشی و پاسخ به شبهات موثر تر است
- طرح استمرار و نشست های فصلی و... بسیار عالی است و در صورت ادامه می تواند کارایی خوبی برای تسهیلگران داشته باشد.
- بسیار عالی، اگر این امکان فراهم باشد تا عزیزان فعالیتهای خودشان را به سمع و نظر همدیگر برسانند ترفیق خواهند شد و نواقص خودشان رو هم برطرف خواهند کرد
- ایجاد بستر یا پایگاه برای دوره‌می یا پاتوقی دائمی برای حضور تسهیل‌گران و تبادل نظر و تجربه دوره های ماهانه یا فصلی برای بازآموزی ادامه روند اعزام مبلغ برای ارگانهای مختلف
- اعزام مبلغ بسیار خوبست به شرطی که از اساتید خوب استفاده شود.
- برنامه نشست های ماهانه یا فصلی بسیار عالی و لازم است، اعزام مبلغ هم خوب است و از طریق کانال ای‌تا باخبر و مسائل پیش آمده ارتباط برقرار می‌کنم.
- بله مفید است اگر برای سایر ارگانها هم آموزش گذاشته شود در برنامه تلویزیونی هم کلیپ یا فیلم آموزشی گذاشته شود

نکات کلیدی	برگزاری دوره های فصلی	در اختیار گذاشتن تجربیات	استمرار ارتباط
	ایجاد پایگاه دائمی برای طرح تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت	ایجاد مشوق های بیشتر	امکان ارتباط با اساتید
	امکان حضور در فضای حرم مطهر جهت تبلیغ	آموزش برای سایر دستگاه ها	امکان اعزام مستمر تسهیل‌گر
	برنامه داشته باشید	---	---

چکیده گزارشی پاسخ شماره شش

۶. چه توصیه‌ای برای ادامه فعالیت های حوزه جوانی جمعیت آستان قدس رضوی دارید؟

۹۰ پاسخ کیفی

تعداد پاسخ

گزیده نظرات

- آموزش و تسهیلات بیشتر
- دسته بندی مناطق شهر و تمرکز منطقه ای. به همراه کامل شدن سیستم ارجاع و خدمات پشتیبانی برای اقتدارو مشروعبیت بخشی و اعتبار کلام تسهیلگران به عنوان حلقه اول ارتباط با مخاطب
- ایجاد بستر یا پایگاه برای دوره‌می یا پاتوقی دائمی برای حضور تسهیل گران و تبادل نظر و تجربه دوره های ماهانه یا فصلی برای بازآموزیادامه روند اعزام مبلغ برای ارگانهای مختلف
- اولین کار نوشتن برنامه استراتژیک که در آن رسالت، چشم انداز، اهداف و راهکارهای عملی و کاربردی برنامه تسهیل‌گر آن جوانی جمعیت مشخص باشد و سپس آموزش و توانمند سازی افراد علاقه من صورت گیرد
- از حضور تسهیلگران بیشتر استفاده کنید با توجه به ظرفیت بارگاه ملکوتی مخاطبان بیشتری خواهیم داشت.
- چاپ کتاب ، مقاله ... از تجربیات افرادی که نقش موثری در این زمینه داشتند
- ایجاد امتیاز و مشوق خدمه حرم جهت حضور در آموزش بامرکزیت مکانی حرم، وآسان سازی جذب بعد از مرخصی خدمه، از داوطلبین خدمه خواهر برای تبلیغ به فرزند اوری فردی بااثرترین اقا استفاده شود
- ارتباط با تسهیلگران از طرف آستان قدس رضوی برقرار و ادامه داشته باشد

ایجاد پاتوق دوره‌می	دسته بندی مناطق برای اعزام	آموزش و تسهیلات بیشتر به تسهیلگران	نکات کلیدی
استفاده از ظرفیت بیشتر تسهیلگران	داشتن برنامه راهبردی	مطالبه گری از مسئولین	
تبلیغات بیشتر	ایجاد امتیاز و مشوق برای خدمه حرم	حمایت از آثار ادبی	
دوره های مستمر	حمایت معنوی	استمرار ارتباط	

منابع و مأخذ

الف) منابع فارسی

کتاب‌ها

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. محمد تقی شفیعی. (۱۴۰۰) کابوس سالمندی: بحران جمعیت ایران. تهران: مؤسسه پژوهشی حکمت.
۴. شفیعی، سیدمحمد. (۱۴۰۱). جمعیت و تمدن: نقش خانواده در شکل‌گیری تمدن اسلامی. قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۵. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۸). سیاست‌های کلی جمعیت: بررسی و تحلیل. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس.

مقالات علمی

۶. سازمان ثبت احوال کشور. (۱۴۰۲). سالنامه آماری جمعیت ایران ۱۴۰۱. تهران: سازمان ثبت احوال.
۷. معاونت خدمات اجتماعی بنیاد کرامت رضوی. (۱۴۰۲). گزارش عملکرد طرح تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت. مشهد: بنیاد کرامت رضوی.

ب) منابع اینترنتی و نهادی

سایت‌های داخلی

- پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری: www.leader.ir
- سازمان ثبت احوال کشور: www.sabteahval.ir
- مرکز آمار ایران: www.amar.org.ir
- بنیاد کرامت رضوی: www.keramatrazevi.ir

ج) مصاحبه‌ها و داده‌های اولیه

مصاحبه‌های عمقی

- مصاحبه با ۹۰ تسهیل‌گر آموزش دیده طرح (مهر تا آذر ۱۴۰۲)
- مصاحبه با ۱۰ مدیر اجرایی طرح
- مصاحبه با ۵ استاد دوره‌های آموزشی

داده‌های آماری اولیه

- نتایج آزمون‌های قبل و بعد از دوره
- گزارش‌های ماهانه فعالیت تسهیل‌گران
- آمار جلسات آموزشی برگزارشده

د- اسناد بالادستی

- سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران
- نقشه جامع علمی کشور در حوزه علوم اجتماعی

واژه‌نامه تخصصی

- تسهیل‌گر: فرد آموزش دیده برای تسهیل گفت‌وگو درباره موضوعات جمعیتی
- پیوست فرهنگی: ارزیابی آثار و پیامدهای فرهنگی اجرای طرح‌های بزرگ
- نرخ رشد جمعیت: درصد تغییر سالانه جمعیت یک منطقه
- فرزندآوری: فرایند تصمیم‌گیری و اقدام برای داشتن فرزند
- شبکه‌سازی: ایجاد ارتباطات سازمان‌یافته بین افراد و نهادها

نمایه موضوعی

- جمعیت‌شناسی
- فرزندآوری
- تسهیل‌گری
- آموزش بزرگسالان
- شبکه‌سازی اجتماعی
- پیوست فرهنگی
- سیاست‌های جمعیتی
- خانواده‌پروری
- مشاوره خانواده
- ترویج فرهنگی

نمایه اشخاص

- تسهیل‌گران شرکت‌کننده در پژوهش
- اساتید دوره‌های آموزشی
- مدیران اجرایی طرح
- کارشناسان جمعیتی
- خانواده‌های مورد مطالعه

نمایه مکان‌ها

- مشهد مقدس
- استان خراسان رضوی
- حرم مطهر رضوی
- مراکز بهداشت
- مساجد و حسینیه‌ها
- بوستان

۱. دوره‌های تربیت تسهیل‌گر جوانی جمعیت برای گروه‌های هدف

۲. دوره‌های تکمیلی و کارورزی تسهیل‌گر جوانی جمعیت

۳. طرح اعزام مبلغ تسهیل‌گر جوانی جمعیت

۴. نشست های علمی و تخصصی تسهیل‌گر جوانی جمعیت

۶. نشست ملی کنش‌گران و حلقه‌های میانی جمعیت و فرزندآوری سراسر کشور رامشهر مقدس

این کتاب به همه والدین ایرانی که با امید و رنج، آینده را می‌سازند تقدیم می‌شود. به آن مادرانی که در آشپزخانه‌های کوچک، بزرگترین عشق‌ها را می‌پزند و به آن پدرانی که زیر بار سنگین زندگی، قامت خم نمی‌کنند. سپاس از آستان قدس رضوی که بذر این ایده را کاشت. قدردان مدیر عامل و معاون محترم خدمات اجتماعی بنیاد کرامت رضوی و کلیه مدیران استانی که در گشودن درهای اعتماد پیشگام شدند. از جناب حجت الاسلام گودرزی و جناب حجت الاسلام شفیعی که نخستین مشوق‌های این حرکت مردمی بود، یادی گرامی می‌کنم. و در پایان، بزرگترین سپاس متوجه خود مردم، همکاران و تسهیلگران گمنامی است که نویسنده اصلی این کتاب هستند؛ این صفحات، تنها بازتابی از نور ایشان است.